

Sentymentalny reporter i artysta dwóch narodów

Jan Piotr Norblin – Autoportret

Choć był Francuzem, to jednak nad Wisłą rozwinął skrzydła swego talentu. Jego obydwie żony były Polkami, w Polsce urodziły się wszystkie jego dzieci, a on sam stał się protoplastą polsko-francuskiego rodu artystów. Po raz pierwszy w Zamku Królewskim w Warszawie można było obejrzeć aż 125 dzieł Jana Piotra Norblina.

Właściwie nazywał się Jean-Pierre Norblin de la Gourdain (1745–1830). Kształcił się w Paryżu pod okiem batalisty Francesco Casanovy oraz w Królewskiej Akademii Malarstwa i Rzeźby. Do Polski przybył w 1774 r. na zaproszenie Adama i Izabeli Czartoryskich. Najpierw uczył ich dzieci rysunku, ale szybko zyskał sławę jako nadworny dekorator i malarz tej arystokratycznej rodziny. Jego prace cenili też król Stanisław August Poniatowski. Do dziś Jan Piotr Norblin jest uważany za ojca polskiego malarstwa rodzajowego i jednego z czołowych artystów epoki stanisławowskiej.

Prace Jana Piotra Norblina – oleje, gwasze, akwarele, rysunki kreślone tuszem i akwaforty – oczarowują wirtuozerią i lekkością kreski oraz pełnym wdziękiem kolorystycznym. Stanowią przy tym cenne źródło wiedzy na temat wydarzeń politycznych i życia codziennego różnych warstw społecznych w Rzeczypospolitej drugiej połowy XVIII wieku. Artysta lubił malować sielankowe sceny z wytwornymi

towarzystwem podczas plenerowych zabaw w bujnej roślinności ogrodów. Przykładem może być jego praca „Zabawa w Powązkach”, która jest też jednym z nielicznych dokumentów prezentujących nieistniejący już park Izabeli Czartoryskiej czy słynny gwasz „Odpust na Bielanach pod Warszawą”. Król z kolei cenil sobie cykl prac przybliżających Łazienki Królewskie.

Jednym z ulubionych tematów Norblina był teatr. Przedstawiał w swoich pracach zarówno pełne rozmachu widowiska, jak i skromne teatryki wędrownie. Fascynowało go również codzienne życie polskiej ulicy. Z upodobaniem i kronikarskim zacięciem ukazywał targi, kiermasze, odpusty, czy zatłoczone karczmy; odtwarzał na papierze wędrownych handlarzy, grajków, żebraków i naznaczone

Maria Tokarska – portret żony artysty

czasem, starcze fizjonomie. Jednym z głównych źródeł inspiracji była dla Norblina twórczość Rembrandta.

Artysta żywo interesował się także burzliwym życiem politycznym Polski. Zastąpił m.in. jako dokumentalista powstania kościuszkowskiego oraz wydarzeń związanych z uchwaleniem Konstytucji 3 Maja. Jego dzieła należą do najcenniejszych źródeł ikonograficznych epoki kryzysu, odrodzenia i upadku Rzeczypospolitej.

W 1804 r., kilka lat po rozbiorach Polski, Jan Piotr Norblin powrócił do Francji, gdzie miesz-

Jan Piotr Norblin – Bitwa pod Maciejowicami

TERESA
KACZOROWSKA

– dziennikarka, prozaik, poetka, dr nauk humanistycznych z zakresu historii, animatorka kultury. Publikuje w prasie polskiej i polonijnej, wygłasza odczyty na konferencjach naukowych. Jest autorką kilkunastu książek związanych z dziedzictwem narodowym, w tym o losach polskiej emigracji. Wydała też siedem zbiorów poezji. Wielokrotnie nagradzana i odznaczana, m. in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski „Polonia Restituta” oraz Brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

kał już do śmierci. Nadal jednak tworzył dzieła inspirowane swoim 30-letnim pobytom w Polsce, darząc wielkim sentymentem nadwiślański krajobraz. Jego obie żony były Polkami. W Polsce urodziły i wychowały się jego dzieci, a sam Jan Piotr stał się protoplastą polsko-francuskiego rodu artystów. Najstarszy syn artysty – Aleksander, był brązownikiem, Marcin – wybitnym wiolonczelistą, a Sebastian – uznanym we Francji malarzem klasycystycznym. Prawnuk Jana Piotra, Stefan Norblin zyskał z kolei sławę jako dekorator art déco. Wnuk Wincenty oraz prawnuk Ludwik założyli w Warszawie słynną wytwórnię wyrobów metalowych, która funkcjonowała w latach 1834–1939, od 1882 r. na ulicy Żelaznej, zaś po upań-stwowieniu w 1947 r. – jako Walcownia Metali „Warszawa” (do 1981 r.). Obecnie pod nazwą „Fabryka Norblina” działa przy ulicy Żelaznej w Warszawie zrewitalizowany wielofunkcyjny kompleks z Muzeum Fabryki Norblina, które upamiętnia historię dawnych zakładów.

Wystawa „Jan Piotr Norblin sentymentalny reporter” to pierwsza monograficzna prezentacja prac tego artysty w dziejach Zamku Królewskiego w Warszawie. Na pokaz składa się 125 dzieł sztuki ze zbiorów Zamku – oleje, gwasze, akwarele, rysunki kreślone tuszem i akwaforty. Znaczna część prezentowanej kolekcji to nabytki pozyskane drogą zakupu w latach 2018–2022, dzięki dofinansowaniu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Mecenasu Zamku, KGHM Polska Miedź SA. Dopelnieniem wspaniałego zbioru są dzieła przekazane w tym roku w darze przez Fundację Zbiorów im. Ciechanowieckich. Wśród prezentowanych eksponatów znajdują się m.in. prace dotąd nieznanne lub dotychczas uznawane za zaginione. Można je było podziwiać w Zamku Królewskim (w Pałacu pod Blachą) bezpłatnie, w okresie 9 września – 11 grudnia 2022 r.

Rok 2022 był owocny w udostępnianie dzieł Jana Piotra Norblina – inną wystawę jego prac można bowiem oglądać także na płn. Mazowszu, w Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie. Ta ekspozycja nosi tytuł „Jan Piotr Norblin – artysta dwóch narodów”, a ok. 200 rysunków i akwafort na niej prezentowanych pochodzi z kilku polskich muzeów i kolekcji. Można ją odwiedzić od 25 października 2022 r. do 20 stycznia 2023 r.

Zdjęcia autorki i ze strony Zamku Królewskiego